

Role trestní minulosti při ukládání trestů v teorii a praxi

Abstrakt

Přestože přídatky za trestní minulost jsou běžné, představují zároveň z hlediska teorie problematickou praxi. V této práci byl zhodnocen rozdíl mezi retributivními a utilitárními teoriemi trestání, přičemž byly popsány obvyklé přístupy k trestání a tyto byly následně podrobeny kritickému rozboru. Bylo zjištěno, že žádný z těchto přístupů nenabízí ucelený a funkční systém trestání. Byla zde představena hybridní teorie omezujícího retributivismu a doporučena k použití v praxi, jakožto realistický a pragmatický přístup.

V práci byly zváženy a navzájem konfrontovány různé přístupy k trestání recidivistů. Nebylo zjištěno, že by retributivní či utilitární přístupy dostatečně ospravedlňovaly plošné přídatky za trestní minulost. Modely přídatku za trestní minulost založené na teorii zvýšené míry zavinění nebo omezujícího retributivismu byly sice shledány z hlediska teorie nepřesvědčivými, avšak v praxi použitelnými jako přístupy zajišťující přiměřenost trestu.

V České republice nebyly nalezeny téměř žádné náznaky promyšleného odůvodnění zpříšňování trestů recidivistům. Právní rámec byl ve vztahu k přídatkům za trestní minulost zhodnocen jako příliš vágní a nepřesný. Byly navrženy změny *de lege ferenda* vycházející z Robertsova a Fraseho hybridního modelu, které by umožnily dosáhnout jasnějších limitů pro přídatky za trestní minulost a nastolit transparentní a spravedlivý proces jejich stanovování.

Dále byl zkoumán vliv předchozích odsouzení na rozhodnutí o uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody v České republice v kontextu nestrukturovaného systému ukládání trestů. Na základě kompletních údajů o trestech z let 2010-2022 byly zjištěny výrazně větší druhové přídatky za trestní minulost ve srovnání s předchozími výzkumy v jiných soudních systémech. Napříč všemi typy trestných činů platilo, že čím závažnější byl trestný čin, tím menší byl přídatek za trestní minulost. Při srovnání s Anglií a Walesem byl v Česku zjištěn výrazně větší přídatek za trestní minulost a nalezeny důkazy existence "pravého" kumulativního modelu. Jedním z možných vysvětlení těchto výsledků je relativní mírnost soudců vedoucí k nízké míře ukládání nepodmíněných trestů prvopachatelům, ale zároveň výrazně vyšší míra nepodmíněných trestů s přibývajícími předchozími odsouzeními, která se blíží té v Anglii a Walesu.

Klíčová slova: teorie trestání, ukládání trestů, trestní minulost, kvantitativní kriminologie